

**Міністерство освіти і науки України**  
**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний**  
**університет імені К. Д. Ушинського»**

*Рада молодих учених Університету Ушинського*

*Історико-філологічний факультет*

*Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання*

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ**  
**ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

25 квітня 2025 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції  
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса

УДК 930.2 + 930.85 + 94  
I-90

DOI: <https://doi.org/10.24195/978-617-7790-55-5-2025>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
(протокол №17 від 26 червня 2025 р.)*

### **Рецензенти:**

Гончарук Т. Г. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

**Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих І-90 учених** : збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 117 с.

**ISBN 978-617-7790-55-5**

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: методологія та історіографія історичних досліджень, головні аспекти розвитку суспільств Стародавнього світу та Середніх віків, проблеми Нової та Новітньої історії, концепт історичної пам'яті в умовах війни, історія міжнародних відносин, історія військової справи.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

УДК 930.2 + 930.85 + 94

**«Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти  
та молодих учених»**

**25 квітня 2025 року**

**ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**Голова:**

**Красножон Андрій Васильович** – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

**Заступники голови:**

**Копусь Ольга Антонівна** – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

**Музиченко Ганна В'ячеславівна** – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

**Ковальський Станіслав Валентинович** – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

**Члени оргкомітету:**

**Окорокова Віра Вікторівна** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

**Добролюбська Юлія Андріївна** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

**Яновська Лариса Григорівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

|                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Рибак О. В.</b> Евакуація британських<br>та французьких військ з Дюнкерка (1940 р.) ..... | 53 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|

### ***Концепт історичної пам'яті в умовах війни***

|                                                                                                          |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Маціборко Є. О.</b> Трансформація історичної пам'яті Греції<br>під час боротьби за незалежність ..... | 58 |
| <b>Окорокова В. В.</b> Memory as a social phenomenon<br>in the history of Paul Ricoeur .....             | 64 |

### ***Історія міжнародних відносин***

|                                                                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Малога О. А.</b> Зовнішньополітична стратегія Данії<br>в епоху наполеонівських війн (1799-1814) .....                                   | 69 |
| <b>Руденко А. О.</b> Причини Індонезійсько-Пакистанського конфлікту .....                                                                  | 75 |
| <b>Набока О. В., Черкащенко О. О.</b><br>Політика США у корейській державі Чосон<br>під час японсько-китайської війни 1894 – 1895 рр. .... | 78 |
| <b>Яворська Т. В.</b> The Expression of Confucian Ideology<br>in China's Foreign Policy .....                                              | 83 |

### ***Історія військової справи***

|                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Атмажов О. Ю.</b> Армія держави Чосон .....                                                                   | 88  |
| <b>Сотніченко О.В.</b> Розвиток артилерії<br>в армії Наполеона (1799-1815) .....                                 | 97  |
| <b>Ткаченко В. В.</b> Використання бойових слонів<br>у військовій тактиці на території Стародавнього Сходу ..... | 101 |
| <b>Янак Д.</b> Важкі танки Вермахту .....                                                                        | 105 |
| <b>Інформація про авторів</b> .....                                                                              | 112 |

класу суспільства ти походиш, чи який у тебе економічний стан освіта була обов'язковою для всіх, і навчалися там усі. Церква відповідала за те щоб навчити читати Біблію та зробити людей добрими та мудрими, наставники церков працювали над створенням коледжів.

### **Література**

1. Вільям Джейнс. Історія Американської освіти. Школа, суспільство і загальний добробут-579ст.
2. Пилинський Я. Від нації мігрантів до нації громадян. Як американська освіта створила американську націю: наукове видання/наук. ред. Н.Г. Ничкало. - Київ: Стилос, 2016. - 324 с.
3. Cubberley E. The history of education.- Boston: Houghton Mifflin, 1920.

**Рибак О. В.**

#### **Евакуація британських та французьких військ з Дюнкерка (1940 р.)**

Евакуація з Дюнкерка, відома як операція «Динамо», – одна з найвизначніших подій Другої світової війни, що відбулася з 26 травня по 4 червня 1940 р. У той час, коли німецькі війська оточили союзні армії біля французького порту Дюнкерк, Велика Британія та її союзники здійснили масштабну рятувальну місію, евакуювавши понад 338 тисяч солдатів. Ця операція, названа «Дюнкерським дивом», стала символом надії та рішучості в боротьбі проти нацистської агресії.

Евакуація з Дюнкерка залишається актуальною для вивчення, оскільки вона є прикладом стратегічної адаптації та самоорганізації різних структур та індивідуумів в умовах воєнної катастрофи. Ця подія Другої світової війни ілюструє, як військові та цивільні зусилля можуть об'єднатися для порятунку тисяч життів, а також нагадує про важливість готовності до непередбачуваних викликів. У сучасному контексті, коли світ стикається з новими конфліктами та гуманітарними кризами, уроки Дюнкерка допомагають краще зрозуміти

логістику рятувальних операцій і значення єдності, а також доводить, що відступ з метою збереження життів може конвертуватись в далекоюсяжну перемогу.

Після вторгнення до Польщі у вересні 1939 р. та періоду «Дивної війни», коли активних бойових дій на Західному фронті майже не було, Німеччина ретельно готувала наступ на Західну Європу. План «Гельб» («Жовтий»), розроблений із внеском генерала Еріха фон Манштейна, передбачав «Удар серпом»: відволікаючу атаку на Нідерланди та Бельгію, щоб заманити союзні війська на північ, і головний удар через Арденнський ліс для прориву французької оборони. Німеччина зосредила три групи армій: Група «В» (29 дивізій) атакувала Бельгію, Група «А» (45 дивізій, включно з 7 танковими) просувалася через Арденни, а Група «С» тиснула на лінію Мажино. Бліцкриг спирався на швидкі танки, моторизовану піхоту, підтримку Люфтваффе та чітку координацію.

Наступ розпочався 10 травня 1940 р. Група армій «В» під командуванням Федора фон Бока блискавично атакувала Нідерланди та Бельгію: парашутисти захопили форт Ебен-Емаель і мости, Люфтваффе бомбардувало Роттердам, змусивши Нідерланди капітулювати 15 травня. Це спонукало Британський експедиційний корпус, французькі та бельгійські війська рушити на північ за власним оборонним планом посилення північних кордонів Франції, намагаючись стримати німців. Тим часом Група армій «А» під керівництвом Герда фон Рундштедта просувалася через Арденни – регіон, який союзники помилково вважали непрохідним. Попри затори на дорогах, танкові дивізії подолали ліс за три дні. 13-15 травня біля м. Седан німці прорвали слабку французьку оборону: Люфтваффе сіяло паніку бомбардуваннями, а танки Г. Гудеріана та Е. Роммеля форсували річку Маас, розгромивши французьку армію. Французький контрнаступ провалився через брак координації [1].

З 15 по 20 травня танкові дивізії стрімко просувалися на захід. Корпус Г. Гудеріана досяг Ла-Маншу біля м. Абвіля 20 травня, відрізавши британський

експедиційний корпус, французькі та бельгійські війська від основних сил на півдні. Союзники відступали до узбережжя, опинившись у «Дюнкерському котлі» – вузькій смузі біля порту Дюнкерк. Бельгія капітулювала 28 травня, а Франція була на межі поразки. Німецькі війська стискали кільце, Люфтваффе бомбардувало пляжі та позиції. Прем'єр-міністр Вінстон Черчилль, який вступив на посаду 10 травня, зіткнувся з загрозою втрати британської армії [2].

Подальші події увійшли в історію як «дюнкерське диво» та дали можливість врятувати оточену армію союзників. 24 травня А. Гітлер надав наказ призупинити наступ на «Дюнкерський котел», що через два дні дало змогу адміралу британського флоту Бертраму Рамсею розпочалася операція «Динамо». Дослідники вбачають в «Дюнкерському диві» цілу низку причин. Хмарна погода та зусилля британської авіації стримували Люфтваффе, специфічний пісочний ґрунт робив артилерійські обстріли малоефективними, до того ж болотисті території, з точки зору німецького керівництва, могли загальмувати танковий наступ. Також дослідники називають зміну стратегічних інтересів, спрямованих на захоплення Парижу. Є версія, яка популярна в мемуарах німецьких генералів, про навмисне рішення А. Гітлера надати британцям «золотий міст» для того, щоб зберегти свою армію для можливості з ними домовитись [3, с. 139].

Ініціатором і головним організатором операції з евакуації союзних військ під назвою «Динамо» став віце-адмірал Бертран Рамсей, командувач військово-морських сил у Дуврі. Планування почалося ще до офіційного старту операції. 19 травня 1940 р. Адміралтейство доручило Б. Рамсею готуватися до можливої евакуації, хоча спочатку розглядалися менші масштаби. Б. Рамсей і його команда оцінили ситуацію: Дюнкерк залишався єдиним доступним портом після захоплення німцями міст Булонь (23 травня) і Кале (26 травня). Однак порт зазнавав бомбардувань Люфтваффе, а мілководні пляжі ускладнювали підхід великих кораблів. Первісна мета була скромною – врятувати 45 000 солдатів за два дні, адже німецький тиск і атаки з повітря загрожували швидким знищенням

оточених сил. Б. Рамсей зібрав усі доступні ресурси Військово-морських сил: есмінці (близько 40), тральщики, пороми, транспортні судна й менші катери, здатні маневрувати біля берега [4, с. с. 273]. Логістика була складною: потрібно було організувати маршрути через Ла-Манш, враховуючи міни, припливи й атаки Люфтваффе, а також забезпечити паливе, медичну допомогу й харчування для врятованих.

Процес евакуації був одночасно хаотичним та вражаюче скоординованим. Портові споруди Дюнкерка зазнавали руйнувань від бомбардувань Люфтваффе, а великі кораблі не могли підійти близько до мілководних пляжів. Це спонукало до унікального рішення: заклик до цивільних суден. Сотні маленьких кораблів – рибальські човни, яхти, прогулянкові катери, буксири й навіть приватні баржі – вирушили з британських портів, таких як Рамсгейт і Ширнесс, щоб допомогти. Ці судна, керовані цивільними добровольцями, моряками та відставними військовими, перевозили солдатів із пляжів до більших кораблів або прямо до Англії [4, с. 273].

Тисячі солдатів вишикувалися в черги на піщаних пляжах, у дюнах і на імпровізованих причалах, як-от східний мол Дюнкерка – вузька дерев'яна конструкція, що стала ключовою для посадки на кораблі. Французькі та британські війська мужньо обороняли периметр навколо міста, стримуючи німецькі атаки, поки тривала евакуація. Люфтваффе безжально бомбардувало пляжі, кораблі й порт, потопивши десятки суден, зокрема есмінець британський «Вейкфул» і французький «Сірко» [5, р. 63]. Попри це, британська авіація героїчно протистояла німцям, збиваючи літаки та послаблюючи атаки, а хмарна погода часто приховувала цілі від бомбардувальників.

Хоча, спочатку планували врятувати лише британські війська, але згодом евакуйовано й значну кількість французів та бельгійців. За дев'ять днів, з 26 травня по 4 червня, вдалося врятувати 338 226 солдатів: близько 198 000 британців і 140 000 союзників, переважно французів [4, с. 139]. Останні кораблі

забрали війська в ніч на 4 червня, коли німецький наступ посилювався, а периметр оборони впав. Тисячі одиниць техніки : танки, гармати, вантажівки – залишилися на пляжах, але збереження живої сили стало вирішальним [1].

Отже, операція «Динамо», яка стихійно планувалася та здійснювалася завдяки ініціативі цивільного населення Великої Британії, стала прикладом надзвичайно складної евакуаційної операції. «Дюнкерське диво» дало змогу зберегти британські та французькі війська, запобігти падінню морального духу й психологічній поразці, а також заклало підґрунтя для майбутньої перемоги над Німеччиною.

### Література

1. Стадниченко К. «Чудо Дюнкерка», або операція «Динамо». *День*. 27 травня 1999. URL: <https://day.kyiv.ua/article/istoriya-i-ya/chudo-dyunkerka-abo-operatsiya-dynamo>
2. В обхід лінії «Мажино»: Бойові дії. URL: <https://drukarnia.com.ua/articles/v-obkhid-mazhino-plan-gelb-10b9n>
3. Манштейн Е. Втрачені перемоги. К., 2024. 728 с.
4. Черчилль В. Спогади про Другу світову війну. К., 2024. Т.1. 496 с.
5. Dildy D. Dunkirk 1940. Operation *Dynamo*. Osprey, 2010. 96 p.

**Маціборко  
Євгеній  
Олександрович**

Здобувач 4 року навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науковий керівник – д. філос. н., професор Добролюбська Ю. А.

**Набока  
Олександр  
Вікторович**

Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та археології Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

**Окорокова  
Віра  
Вікторівна**

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

**Половенко  
Наталія  
Андріївна**

Здобувач 4 року навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науковий керівник – д. філос. н., професор Окорокова В. В.

**Рибак  
Олександр  
Володимирович**

Здобувач 1 року навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науковий керівник – к. іст. н., доцент Ковальський С. В.